

Fylkestinget onsdag 10. juni 2020 Interpellasjon med svar frå fylkesordføraren

Morten Klementsén, FNB: Behov for å verne om varslingsinstituttet

«Siden århundreskiftet har «varsling» fått en ny betydning. Det innebærer at arbeidstakere påtar seg den personlige risikoen det innebærer å tre frem og si ifra om ulovlige eller kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. Varsling ble første gang lovregulert i arbeidsmiljøloven i 2007. Regelverket ble endret i 2018 og sist i 2020.

Varsling er stadig gjenstand for offentlig debatt. Varslerrollen er svært viktig for å kunne oppnå et transparent samfunn. Varslingsinstituttet er en sikkerhetsmekanisme for virksomhetsledelse i lokaldemokratiet. Vi er som kommune og samfunn avhengige av at varslingsinstituttet trer inn når de ordinære systemene for ledelse og kontroll svikter. Kommunaldepartementet har nylig avgitt en prinsipiell uttalelse i en varslings sak i en annen kommune, hvoretter departementet understreker Kontrollutvalgenes rolle og ansvar ved varsling når øvrige varslingsmottak i en kommune svikter. I tillegg omfattes arbeidet med å sikre et velfungerende varslingsinstitutt i kommunen, av Kontrollutvalgets tilsynsansvar.

Vestland Fylkeskommune er medlem i Transparency International Norge (TI), og dette medlemskapet fordrer ekstra for at fylkeskommunen har gode nok rutiner for at ansatte skal kunne varsle trygt og arbeidstakere som sier ifra, skal bli ivaretatt og beskyttet.

TI forteller at varsling er et effektivt bidrag til å forebygge, forhindre og avdekke korrupsjon, og at varsling kan være avgjørende for å oppdage faktisk korrupsjon. Videre fremhever TI Norge at varslingsprosesser ofte går av sporet og får store omkostninger, både for den som varsler og for den organisasjonen varselet gjelder. Det legges derfor stor vekt på å styrke varslingsinstituttet, slik at det blir trygt og effektivt å varsle, og slik at samfunnets omkostninger ved at ansatte lar være å varsle, reduseres.

Vedtak:

Vestland Fylkesting ber om at kontrollutvalget gjennomgår varslingsrutinene for fylkeskommunen, og undersøker hvordan de gjeldende rutinene har fungert så langt. Dette, for å sikre at fylkeskommunen har adekvate og gode interne rutiner som fungerer effektivt, både for ansatte, arbeidsgiver og innbyggerne. Kontrollutvalget leverer sin rapport til Fylkestinget innen rimelig tid.»

Fylkesordfører gir slikt svar:

Interpellanten skal ha ros for å ta opp eit viktig og stadig aktuelt tema. Fylkesordføraren kan opplyse om følgjande:

Vestland fylkeskommune har etablert ein rutine for varsling i den nye organisasjonen. Både hovudtillitsvalde og fylkeshovudverneomboda har delteke i prosessen.

Rutinen byggjar vidare på retningslinjer for varsling som vart utarbeidd i dei to tidlegare fylkeskommunane og er revidert i tråd med aktuelle lovendingar. Interpellanten kan om ønskeleg få oversendt denne rutinen.

Det er etablert ein eigen modul for varsling i det nye kvalitetsstyringsystemet til Vestland fylkeskommune. Her kan tilsette om ønskeleg også varsle anonymt. Varsel kan både sendast i linja eller direkte til varslingsutvalet. Dette utvalet er etablert utanfor vanleg styringslinje og vert oppnemnt av

fylkesrådmannen etter drøfting med dei hovudtillitsvalde. Medlemmane i varslingsutvalet skal vere tilsette med høg personleg integritet og som nyt stor tillit og respekt i organisasjonen. Av omsyn til habilitet i sakshandsaminga skal dei ikkje inneha aktive funksjonar som leiarar eller tillitsvalde eller vere knytt til sentrale einingar som t.d. HR.

I tråd med rutinen skal det sentrale arbeidsmiljøutvalet, fylkesutvalet og kontrollutvalet årleg få ein rapport frå varslingsutvalet som mellom anna skal innehalde informasjon om følgjande:

- a. Talet på saker som er mottekne etter varslingsrutinen hos det sentrale varslingsutvalet
- b. Kva forhold det har blitt varsla om
- c. Korleis saker om varsling har blitt handtert (m.a. bruk av ekstern gransking m.v.)
- d. Eventuelle eksterne varslingar til offentlege styresmakter og/eller offentlegheit

Når det gjeld folkevalde er det etablert ein tilsvarande rutine for varsling som går fram av handboka for folkevalde. Rutinen ligg og tilgjengeleg på nettsida www.vlfk.no

Fylkesordføraren er oppteken av at Vestland fylkeskommune skal ha ein organisasjonskultur der ein arbeider systematisk for forbetring og utvikling og at den fylkeskommunale forvaltninga skal vere open og transparent i alle ledd. Fylkesordføraren vil be fylkesrådmannen syte for at rutinen for varsling vert gjort godt kjent i organisasjonen og at temaet varsling vert følgd særleg opp i den kommande medarbeidarundersøkinga. Fylkesordføraren ser vidare fram til å få oversendt den første årsmeldinga frå varslingsutvalet i Vestland fylkeskommune tidleg i 2021.